



*Empowered lives.  
Resilient nations.*

# **VODIČ ZA IZRADU SAOPĆENJA O NAPRETKU FIRME U OSTVARIVANJU ODRŽIVOG RAZVOJA**



## Uvod

*Metodologija*<sup>1</sup> ima za svrhu poslužiti ne samo za prijavu za nagradu nego i prije svega za olakšati redovno izvještavanje firmi o održivosti njenog razvoja, jer ona, između ostaloga, razmatra kvalitativne i kvantitativne pokazatelje vezane za ciljeve održivog razvoja (SDG). Relevantna je za svaku firmu, neovisno o njenoj veličini, sektoru ili području djelovanja.

*Metodologija* se naslanja na postojeće reference iz ove oblasti, posebice na *SDG Compass* (koji su zajednički razvili UN Global Compact<sup>2</sup>, GRI i World Business Council for Sustainable Development). On nudi polaznu tačku za firme koje se nastoje upoznati s SDG i pruža vrlo detaljan pristup definiranju prioriteta.

Kod utvrđivanja prioriteta u provođenju SDG, *Metodologija* slijedi pristup sukladan:

- UN Guiding Principles on Business and Human Rights<sup>3</sup>
- Ten Principles of the UN Global Compact<sup>4</sup>
- OECD Guidelines for Multinational Enterprises<sup>5</sup> and
- OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct.<sup>6</sup>

Izvještavanje o održivosti pomaže firmama da postanu svjesne globalno utvrđenih i prihvaćenih SDG, da postavljaju vlastite ciljeve vezane za SDG, pokreću inicijative i projekte vezane za ostvarenje vlastitih i time globalnih ciljeva i tako povećavaju stupanj svoje održivosti. Izvještaj o održivosti pruža podatke o utjecajima firme - bili pozitivni ili negativni - na okoliš, društvo i ekonomiju.

Međunarodno dogovorena mjerila i pokazatelji omogućavaju da informacije sadržane u izvještajima o održivosti firmi postanu dostupne i usporedive, pružajući dionicima<sup>7</sup> kvalitetne informacije za donošenje informiranih odluka.

U pripremi *Metodologije* koristili smo se sagledavanjem najnovijih teorijskih gledišta i praksi raznih internacionalnih i nacionalnih tijela, uz propitivanje šta jest i šta nije djelotvorno radi izvlačenja najboljih preporuka za razvoj prakse održivog razvoja bh. firmi.

Održiv razvoj, tj. postizanje ravnoteže ekonomskih, socijalnih i okolišnih ciljeva za sadašnju i buduću generaciju, jedna je od najtežih ravnoteža u strateškom planiranju. Kako

<sup>1</sup>Za više informacija vidi: An Analysis of the Goals and Targets,

[www.globalreporting.org/resource/library/GRI\\_UNGC\\_Business-Reporting-on-SDGs\\_Analysis-of-Goals-and-Targets.pdf](http://www.globalreporting.org/resource/library/GRI_UNGC_Business-Reporting-on-SDGs_Analysis-of-Goals-and-Targets.pdf)

<sup>2</sup> Za više informacija vidi the SDG Compass online platform, [www.sdgcompass.org](http://www.sdgcompass.org)

<sup>3</sup> Za više informacija: [https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR\\_EN.pdf](https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf)

<sup>4</sup> Za više informacija: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>

<sup>5</sup> Za više informacija: <http://mneguidelines.oecd.org/guidelines/>

<sup>6</sup> Za više informacija: <http://www.oecd.org/investment/due-diligence-guidance-for-responsible-business-conduct.htm>

<sup>7</sup> Pod dionicima firme podrazumijevaju se, kupci, uposlenici i ostali radnici, sindikati, lokalne zajednice, dioničari i drugi financijeri, dobavljači i organizacije civilnog sektora.



praksa pokazuje, najveći izazov strateškog planiranja je adekvatno uključiti socijalni razvoj, koji je obično zanemaren odnosno najmanje uključen u strateško planiranje, stoga što vrlo malo zemalja ima razvijenu sposobnost razmatranja i uravnotežavanja socijalnog razvoja. Praksa zemalja varira od fokusa na zdravstvene posljedice okolišnih politika preko brige za etničke manjine i rodnu uravnoteženost pa do opsežnih razmatranja kvalitete života, održive potrošnje i socijalnih odnosa (siromaštvo, kriminal, zaposlenost, obrazovanje, nejednakost) (OECD, 2006).

Strateško planiranje služi kao mehanizam za pretvaranje ciljeva i stremljenja za održivim razvojem u konkretne politike i akcije. Počelo se sustavno razvijati nakon II. svjetskog rata i tijekom proteklih 70-tak godina razne paradigme su dominirale maticom njegove teorije i prakse.

Neposredno nakon II. svjetskog rata fokus je bio na industrijalizaciji i rastu. Tijekom 1950-tih godina naglasak je bio na etapama rasta, 1960-tih na strukturnoj transformaciji, 1970-tih na teoriji ovisnosti, 1980-tih i 1990-tih na 'Washingtonskom konsenzusu' a od 2000-tih dominira pristup utemeljen na ciljevima. Taj pristup je doveo do formuliranja Milenijskih razvojnih ciljeva i njihovog slijednika Ciljeva održivog razvoja (eng. SDGs) (OECD, 2019), na čemu se temelji i ciljno orijentiran održivi razvoj firmi.

*Pristup zasnovan na ciljevima je važan za mobiliziranje društva i ekonomije. Pri tome je važno da privatni, civilni i javni sektor mogu zajedno reći da je pravac dobar i da ga zajednički i dobrovoljno slijede.*

Sukladno tim najnovijim gledištima o teoriji i praksi strateškog planiranja i imajući u vidu glavne dimenzije održivog razvoja (ekonomski rast, socijalna jednakost i zaštita okoliša) može se kazati da se operacionalizacija održivog razvoja u suštini svodi na evaluiranje i upravljanje složenim vezama ekonomskih, socijalnih i okolišnih ciljeva.

Treba imati u vidu da i kod zemalja članica OECD, kluba 'bogatih zemalja', „pregled strategija zemalja pokazuje da im nedostaju kako temeljni dizajn tako i implementacijski elementi koje preporučuju OECD i UN“ (OECD, 2006:7).

### **Uključivanje firme u ostvarivanje SDG**

Ova *Metodologija* je skica procesa uključivanja ciljeva održivog razvoja (SDG) u djelovanje firme i kako one mogu o izvještavati o tome, uključujući i prijavljivanje za nagradu.

Stoga *Metodologija* ne predstavlja neko novo, posebno uputstvo za neki novi način izvještavanja firme.



U proces uključivanja SDG u svoje djelovanje firme se mogu uključiti u pet koraka, kako sugerira SDG Compass:<sup>8</sup>

1. Upoznavanje s SDG
2. Utvrđivanje prioriteta provođenja SDG
3. Utvrđivanje ciljeva održivosti firme
4. Integriranje ciljeva firme u njeno djelovanje
5. Izvještavanje i komuniciranje.

Upoznavanje s SDG je prvi korak tijekom kojega firma razumijeva prilike i odgovornosti koje SDG predstavljaju za firmu. Firma može povećati svoju održivost provođenjem svojih tekućih i investicijskih aktivnosti na način da pospješuje eksterne efekte svog djelovanja tj. povećava pozitivne i umanjuje negativne. Time stvara dodatni prostor za svoj rast i smanjuje rizike svog djelovanja.

Nisu svi SDG podjednako relevantni za bh. ekonomiju i njene firme. Stoga je važno da svaka firma ustanovi koji su od SDG relevantni za nju - koji predstavljaju najveće prilike i rizike po njeno djelovanje i tako ustanove hijerarhiju SDG i prioritete u njihovom provođenju koji će – ako firme iz lanaca vrijednosti u koje je firma uključena to također prihvate – osigurati veću održivost svake firme pojedinačno.

Postavljanje ciljeva firme koji su zajednički svim organizacijskim dijelovima firme i njihovim uposlenicima je od ključnog značaja za djelovanje firme. Postavljanje ciljeva firme uzimanjem u obzir SDG ukazuje na činjenicu da su oni odgovorni za djelovanje firme privrženi njenom održivom razvoju. Ako je upravljanje i poslovanje firme sukladno postavljenim ciljevima, na putu je da transformira sve aspekte svog djelovanja, uključujući proizvode i usluge koje stvara, odnose s klijentima, upravljanje lancem vrijednosti, izbor i upotrebu materijala koje koristi u proizvodnji, mrežu distribucije i transporta.

SDG omogućuju firmi pripremiti izvještaje o svom poslovanju i o tome informirati dionike i širu javnost na temelju korištenja općih indikatora i zajedničkog skupa prioriteta.

U tabeli 1 se daje pregled koraka i aktivnosti na uključenju SDG pri čemu su dodane dvije kolone. U koloni 5 daju se rezultati znanstvenog istraživanja o tome u kojoj su fazi japanske firme na provođenju SDG da se vidi i da unutar G-7 zemalja ima poteškoća u tom procesu.

---

<sup>8</sup> SDG Compass, p.5, [http://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2015/12/019104\\_SDG\\_Compass\\_Guide\\_2015.pdf](http://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2015/12/019104_SDG_Compass_Guide_2015.pdf)



Tabela 1. Pregled koraka i aktivnosti

Korak	Naziv	Aktivnost	Opis aktivnosti	U kojoj fazi su japanske firme
1	2	3	4	5
1.	Razumijevanje SDG	1.1	Razumjeti SDG	54%
		1.2	Povezati SDG s poslovanjem firme	
		1.3	Utvrđiti minimalne internacionalne (UN, ILO itd.) i nacionalne standarde djelovanja firme	
2.	Utvrđivanje prioriteta u provođenju SDG	2.1	Skupiti i analizirati podatke	22%
		2.2	Mapirati lanace vrijednosti	
3.	Postavljanje ciljeva održivosti	3.1.	Utvrđiti područja ciljeva i ključnih pokazatelja uspjeha	10%
		3.2	Utvrđiti donju i poželjnu granicu ostvarivanja	
4.	Integriranje i vršenje promjena	4.1	Osigurati da svi uposlenici vide kako napredak u ostvarivanju SDG predstavlja vrijednost za firmu i kako doprinosi poslovnim ciljevima firme	22%
		4.2	Osigurati da se ostvarenju SDG izvještava kad se razmatra djelovanje firme kao i kad se izvještava o sistemu nagrađivanja u firmi	
5.	Izvijestiti i komunicirati	5.1	Izvjestavati o ostvarenjima u skladu s globano uvaženim standardima (npr. GRI standaradi, CDP i sl.)	4%
		5.2	Komunicirati u globalno prihvaćenim pojmovima i načinima	

Izvor: GRI, the UN Global Compact and the World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) (2015) i Global Compact Network Japan / Institute for Global Environmental Strategies (2017)

Moguće je odnosnih pet koraka sažeti u svega tri koraka, kako to primjerice čini GRI. Tako se prvi korak odnosi na identificiranje SDG od značaja za firmu i utvrđivanje prioriteta u njihovu ostvarivanju. Drugi korak se odnosi na postavljanje poslovnih ciljeva, analiziranje njihovog ostvarivanja i odabiranje podatka koje treba objelodaniti u vezi s tim te treći korak koji sugerira savjete i uputstva o izvješćivanju i poboljšanju djelovanja firme u skladu s SDG.

Odnosni koraci nemaju precizno utvrđen redoslijed vremenskog odvijanja, nego se mogu adaptirati na okolnosti date firme.



## **GRI standardi ekonomskog, socijalnog i okolišnog razvoja**

U kontekstu GRI standarda, ekonomska dimenzija održivosti odnosi se na firmine učinke kako na ekonomsko stanje njenih dionika tako i na lokalne, nacionalne i globalne ekosisteme.

Već dvije dekade, preciznije od 2000. god., hiljade firmi iz više od 90 zemalja koristi GRI *Smjernice za izvještavanje o održivosti* kad izvještavaju javnost o svojim učincima na ekonomiju, okoliš i društvo.

*Smjernice za izvještavanje o održivosti* je razvila Global Reporting Initiative (GRI) (Globalna inicijativa za izvještavanje, GII). GRI je neovisna, internaconalna organizacija koja se pionirski, još od 1997. god, bavi pitanjima izvještavanja firmi o održivosti. Misija GRI je osnažiti donositelje odluka diljem svijeta poduzimati akcije u pravcu održivije ekonomije i svijeta pridržavanjem njenih standarda, koje je razvio njen Odbor za standarde globalne održivosti (Global Sustainability Standards Board, GSSB).

Treba imati u vidu da Smjernice sadrže zahtjeve (requirements), preporuke (recommentations) i naputke (guidance).

GRI Standardi su najnoviji način nefinancijskog izvještavanja i čine osnovu za izvještavanje od firmi. Razlikuju se od prethodnog načina izvještavanja, G4 Smjernica za izvještavanje o održivosti su bitna izmjena strukture izvještavanja<sup>9</sup> – uvedeni su novi skupovi modula koji su međusobno povezani pomoću 33 GRI teme. Izvještavanje o tim učincima omogućuje organizacijama i njihovim dionicima razumjeti njihov doprinos održivom razvoju.

---

<sup>9</sup> <https://www2.globalreporting.org/standards/g4/Pages/default.aspx>



## 1. Područja izvještavanja

### 1. Ekonomsko područje izvještavanje

Ekonomska dimenzija održivosti odnosi se na učinke firme na ekonomsko stanje dionika kao i lokalne, nacionalne i globalne ekosisteme. Ona razmatra tokove kapitala između raznih donika i glavne ekonomske učinke firme. Ovi koncepti su pokriveni ključnim instrumentima OECD.

Tabela 2. GRI standardi ekonomskog područja objave

R. br.	GRI standard		Tema	
	Kod	Naziv	Kod	Naziv
1	201	Ekonomska performansa	201-1	Stvorena i raspodijeljena direktna ekonomska vrijednost
2			201-2	Financijske posljedice i drugi rizici i prilike zbog klime
3			201-3	Utvrđeni mirovinski planovi
4			201-4	Financijska pomoć primljena od države
5	202	Tržišno prisustvo	202-1	Odnos pripravničke plaće i minimalne plaće propisane zakonom (za žene i muškarce) (u %)
6			202-1	Udio viših menadžera iz lokalne zajednice u ukupnom broju menadžera (u %)
7	203	Indirektni ekonomski učinci	203-1	Podržane infrastrukturne investicije i infrastrukturne usluge
8			203-2	Značajni indirektni ekonomski učinci (ekonomski uticaj na lokalnu zajednicu)
9	204	Prakse nabavke	204-1	Udio nabave iz lokalnih izvora u odnosu na ukupne nabave (u %)
10	205	Protu korupcija	205-1	Operacije koje su ocijenjene rizičnim zbog korupcije
11			205-2	Komunikacije i obuka o protu koruptivnim politikama i praksama
12			205-3	Potvrđeni slučajevi korupcije i poduzete akcije
13	206	Protu konkurencijsko ponašanje	206-1	Pravne akcije u slučaju protu konkurencijskog ponašanja i monopolskog ponašanja

Izvor: United Nations Global Compact and Stichting Global Reporting Initiative (2018)





## 2. Okolišno područje izvještavanja

Tabela 3. GRI standardi okolišnog područja izvještavanja

R. br.	GRI standard		GRI tema	
	Kod	Naziv	Kod	Naziv
1	301	Materijali	301-1	Materijali korišteni po težini ili volumenu
2			301-2	Korišteni reciklirani materijali kao inputi
3			301-3	Proizvodi i pakirajući materijali na reklamaciji
3	302	Energija	302-1	Potrošnja energije unutar firme
4			302-2	Potrošnja energije izvan firme
5			302-3	Energijska intenzivnost
6			302-4	Smanjenje potrošnje energije
7			302-5	Smanjenje zahtjeva za energijom proizvoda i usluga
8	303	Voda i odvodnja	301-1	Pristup vodi kao zajedničkom resursu
9			301-2	Upravljanje učincima vezanim za ispuštanje vode
10			301-3	Uklanjanje vode
11			301-4	Ispuštanje vode
12			301-5	Potrošnja vode
13	304	Bio raznovrsnost	304-1	Vlastita, iznajmljena ili upravljana proizvodna mjesta koja se nalaze unutar ili u susjedstvu zaštićenih područja ili su u područjima visoke raznovrsnosti van zaštićenih područja
14			304-2	Značajni učinci aktivnosti, proizvoda ili usluga na bio raznovrsnost
15			304-3	Zaštićena ili uspostavljena staništa ptica i životinja
16			304-4	IUCN crvena lista vrsta i nacionalna lista zaštićenih vrsta sa staništima u području djelovanja firme
17	305	Emisije	305-1	Direktne GHG emisije (polje 1)
18			305-2	Indirektne GHG emisije (polje 2)
19			305-3	Ostale indirektne GHG emisije (polje 3)
20			305-4	Intezitet GHG emisija
21			305-6	Emisije ozona –smanjujuće supstance (ODS)
22			305-7	Nitrogen oksid (Nox), sumpor oksid (SOx) i druge značajne emisije u zrak
23	306	Otpadne vode i otpad	306-2	Otpad po načinu i metodu odlaganja
24			306-3	Značajna istakanja
25			306-4	Prijevoz opasnog otpada
26	307	Okolišno povinovavanje	307-1	Nepovinovavanje okolišnim zakonima i regulativi
27	308	Ocjena okolišnog ponašanja dobavljača	308-1	Novi dobavljači koji su opaženi da koriste okolišne kriterije
28			308-2	Negativni okolišni učinci u lancu ponude i poduzete akcije

Izvor: United Nations Global Compact and Stichting Global Reporting Initiative (2018)





### 3. Socijalno područje izvještavanja

Tabela 4. GRI standardi ekonomskog područja izvještavanja

R. br.	GRI standard		Tema	
	Kod	Naziv	Kod	Naziv
	401	Zaposlenost		Zaposlenje i fluktuacija radne snage
	402	Odnos rada i uprave		Minimalni rokovi za operativne promjene
1	403	Profesionalno zdravlje i sigurnost	403-1	Sistem upravljanja zdravljem i sigurnošću
2			403-2	Uočavanje opasnosti, ocjena rizika i ispitivanje nesreća
3			403-3	Usluge profesionalnog zdravlja
4			403-4	Participacija radnika, konsultacije i komunikacije glede profesionalnog zdravlja i sigurnosti
5			403-5	Obuka radnika u profesionalnom zdravlju i sigurnosti
6			403-6	Promoviranje zdravlja radnika
7			403-7	Preveniranje i ublažavanje učinaka profesionalnog zdravlja i sigurnosti izravno povezanih s poslovnim odnosim
8			403-8	Radnici pokriveni sistemom profesionalnog zdravlja i sigurnosti
9			403-9	Povrede na radu
10			403-10	Bolesti povezane s radom
11	404	Obuka i obrazovanje	404-1	Prosječan broj sati obuke po radniku godišnje
12			404-2	Programi poboljšanja vješina uposlenika i pomaganja u prelazu
13			404-3	Procenat radnika koji imaju redovitu ocjenu učinaka i razvoj karijere
5	405	Raznovrsnost i jednaka mogućnost	405-1	Raznovrsnost upravljačkih tijela i uposlenika
6			405-2	Odnos osnovne plaće i naknada (za muškarce i žene)
9	406	Nediskriminacija	406-1	Ispadi diskriminacije i poduzete korektivne akcije
	407	Sloboda udruživanja i kolektivnog pregovaranja	407-1	Aktivnosti i dobavljači kod kojih sloboda udruživanja i kolektivnog pregovaranja može biti dovedena u rizik
	408	Rad djece		
	409	Prinudni ili obvezni rad		
	410	Prakse sigurnosti		
	411	Prava lokalnog stanovništva		
	412	Ocjena ljudskih prava	412-2	Obuka uposlenika o ljudskim pravima



			412-3	Značajni sporazumi i ugovori o investicijama koji uključuju odredbe o ljudskim pravima ili su prošli kroz proces pregleda ljudskih prava
	413	Lokalne zajednice	413-1	Poduzimanje aktivnosti s lokalnom zajednicom, ocjena učinaka i programi razvoja
			413-2	Aktivnosti sa značajnim stvarnim i mogućim negativnim učincima na lokalnu zajednicu
	414	Socijalna ocjena dobavljača	414-1	Broj novih dobavaljača ocijenjen sa stanovišta socijalnih kriterija
			414-2	Negativni socijalni učinci u lancu nabave i poduzete akcije u vezi s tim
	415	Javna politika	415-1	Političke donacije
	416	Zdravlje i sigurnost klijenata	416-1	Ocjena učinaka proizvoda i usluga na zdravlje i sigurnost klijenata
			416-2	Slučajevi nepoštivanja propisa glede učinaka proizvoda i usluga na zdravlje i sigurnost klijenata
	417	Marketing i etikete	417-1	Propisi glede informiranja i etiketa proizvoda i usluga
			417-2	Prekršaji glede nepoštivanja informiranja i etiketa proizvoda i usluga
			417-3	Prekršaji glede nepoštivanja propisa u marketinškim komunikacijama
	418	Privatnost klijenta	418-1	Dokazane pritužbe glede kršenja privatnosti klijenata i gubitak podataka o klijentima
	419	Socio-ekonomsko povinovavanje	419-1	Nepovinoavanje zakonima i regulative u socio-ekonomskim pitanjima

Izvor: United Nations Global Compact and Stichting Global Reporting Initiative (2018)

## ***B. Saopćenje o napretku***

*Saopćenje o napretku bh. firmi (SoN-BiH) treba biti utemeljeno na načelima Globalnog sporazuma Ujedinjenih nacija, jer su ta načela minimalni standardi kojih se firma treba pridržavati u svom djelovanju. Minimalni zahtjevi UN Global Compacta glede SoN, pa tako i SoN-BiH je da firme trebaju izvješćivati dionike o vlastitom napretku na godišnjoj osnovi.*

SoN-BiH se treba uključiti u saopćenja koja se podastiru glavnim dionicima, minimalno u godišnjem izvješću o poslovanju, a nadati se, u što većem stupnju, u zasebnom izvještaju o održivosti<sup>10</sup>.

Ne postoji propisana forma u kojoj firme trebaju podastrijeti SoN, mada postoje tri minimalna sastojka tog sadržaja:

1. *Izjava generalnog direktora* kojim se iskazuje kontinuirana podrška prema UN Global Compact, njegovoj inicijativi i principima djelovanja,
2. *Opis praktičnih aktivnosti* (npr. prezentiranje relevantnih politika, procedura i mjera) koje je firma poduzela (ili planira poduzeti) glede provođenja principa
3. *Mjerenje rezultata* npr. stupnja u kojem su zadovoljeni ciljevi/performance ili drugi kvalitativni ili kvantitativni rezultati mjerenja rezultata.

Relevantne vlasti u Bosni i Hercegovini će pratiti koje bh. firme podastiru svoja SoN i u ovisnosti od kvalitete tih izvješća razvrstavati ih u tri skupine: (i) aktivne firme, (ii) napredne firme i (iii) iznimno napredne firme. Prijedlog metodologije je predstavljen u narednoj Metodologiji.

---

<sup>10</sup> Da bi se lakše pripremilo SoN-BiH, korisno je da se firma učlani<sup>10</sup> u Globalni sporazum Ujedinjenih nacija, nakon čega dobiva jedinstven rok (specifičan za firmu), vezan za datum uključanja. Novopridošli članovi UN Global Compact moraju podastrijeti svoj prvi SoN godinu dana nakon uključanja, a ostali članovi svoje SoN godinu dana nakon posljednjeg podnošenja.